

تفکر

ناشر فعالیت های علمی- تحقیقی، ادبی و فرهنگی اقوام برادر به زبان های اوزبیک، ترکمنی، بلوچی، نورستانی، پشه یی، شغنانی و گوری.

سوله

سوله اړینه، نېکمرغی راوړي
غمجنه و زړو ته خوشحالی راوړي
له بدبختیو نه اورینونو ځینې
د تمل لپاره سوکالی راوړي

ارواښاد فرید الله نوري

درېیمه دوره، پنځلسم کال، لسمه گڼه، پرله پسې ۱۲۳ مه گڼه، ۱۴۰۱ ل. کال مرغومی (جدی)، ۱۴۴۴ هـ. ق. کال جمادی الاول- جمادی الثانی، ۲۰۲۲-۲۰۲۳ م. کال دېسمبر- جنوري

پلاک فولکلوري څرښون بازی یېن (۱)

شغنانی

حفیظ الله میهن دوست

۱- تاقی پشموک

یو از دېف بازی یېن تاقی پشموک ادى ځوند سال پېښېن مس ځلکېن ات نوجوونېن دى لپ انجوم ډاد اته شچ يد بېدج. دى ته تاقى قتی بازی کنېن، دى معنى اكد ادى، دى اندى ته بازی گارېن تاقى پاډ قتی شلاق دېېن، دم تاقى یېن تام ارد دست تى گلدوزى چوډ. پلاک قابل رنکېنېن دم تاقى جوړ چوډ ات هر تامتى دم انځيفداو نفاړداد، يد تاقى بچه گوڼه قدا ات غاځېنېن دم خو کال تى نچوډ. دى بازی یېن بچگلا بېښدى زمستون دشيد تى ات بهارېن پى پاځجاکا مال پېداو ات فېداو تى انجوم داد.

يد بازی دسگه سر ست: پلاک بچگلا یېن ادى تاقى وېف اند څه فد، جامېن ست خو بکدر قتی یېن مشوره چوډ خو بعدېن بازی سر چوډ. اولېن يى راست خاٹ تيزه خو دډېن دم خاٹ تى قطارث استاد ست، دگه یېن فکث خو تاقى یېن خو پراندى دم خاٹ تير تى رېوډ خو، کرباکى یېن نوبات تى هر تام خو تاقى

ځېن خېن درو شلاق ډېد ست ادى، کو چى اند ته وى تاقى ډردى تيزېد. بعد از دى ادى شلاق ډېدېن خلاص چوډ ات فکث تاقى یېنېن تيار ست فکثېن تر وېف خو تاقى یېن خيز ست ادى چوښتېن، کو چى اند وى تاقى ډر تېخ ات چى اند از فکث قريېدى. دذ هر چى اند وى تاقى دى قريېدى دى قدا دايره یېن تيزه خو، يويى خو تاقى وم دايره درون لاکچود خو، استاد ست ات از خو تاقى دفاع چوډ، دگه یېنېن کوښېن چوډ ادى خو پاډ قتی وم تاقى از دايره درون زوېدېن خو، تروډ ات ترم شلاق وم دېېن ادى وېف بازی گارم سوډ. اگه اكدى وخت اند اكد تاقى صاحب ييو از دېف حمله گارېن اند خو پاډ قتی دېف پاډ اند څه ډېد، يو ته بازی باخت، بعد ته فا يو خو تاقى دم دايره درون نېدات دگه یېن ته کوښېن کنېن ادى، وم از دايره درون زوېدېن خو هر تام خو ارد وم شلاق ډيد، اگه اکو آدم ادى وى تاقى شلاق څه دېېن يو اكدى شلاق ډېد وخت اند اکو نفر ادى وم تاقى څه ډيد يد وى گير څه

کښت فا ته بازی دوباره سر سوډ. اكدى تى ته بازی لپ گارم ات مزه دار سوډ ات فکث ته از دى بازی لذت ياسېن ات ازى ته کنېن. دى بازی اند هر ځوند نفر څه قدا مسکل نست، فاړدېېن ادى گد خو کنېن ات دى وخت مس مشخص سډجن نست، تا وختېخ ادى بازی گارېن اند وېف خش څه قدا فاړدېېن دووم داډېن.

۲- ستخون سفېدک

دى بازی یېن ځلکېن ات نوجوونېن بهار ات تيرماه فصل اند بازی چوډ ادى، ښومجېف دشيد يا باغ اند يد اجرا ست. دى بازی اندى هر ځوند نفر خو گد څه چوډ فارى ډاد ادى گد کښت. ډيون نفرېن مس فاړداد ادى دى بازی کنېن اته هر ځوند نفر زياتدى څه قدا بازی بېدى ات بشاندى ست.

از دى نومث فامچ سوډ ادى يد بازی ته ستخون قتی اجرا سوډ. دى ته دوند جهت ستخون سفېدک لوقېن ادى يد بازی ته ښومجېف اجرا سوډ، دذ ته اكدى ستخون ښکيداو ات وى فربداو ادى يو سفيدت

څه دقېست، دى ته ستخون سفېدک لوقېن. يد بازی ته دسگه سر سوډ: بازی گارېنېن دى جام ست يى ځلک ستخون ادى ناخون دادگه يا دوسث از ناخون غلدى ته زېزېن خو بعد ته يى نفر دى ستخون تر يى نامعلوم جاياچ شپچ ډيد خو، يد ته ټيماف سوډ، دذ ته اكد فکث باچکچ ادى پېدېنېن شرکت څه چورج، دى ستخون ته درو ښکيد ساوېن، داډ ته هر تام خو ارد کوښېن کنېن ادى دى ستخون جالدى پېدا کنېن. اكدى وخت اند ته بازی لپ جالب سوډ ات فکث ته ايقريغ ات قشقيرون تى بازی کنېن. بازی گارېن ته هم دى ستخون ښکرېن ات همېن ييو يگه تى متوجه ادى، کو چاى ته وى فربد، داډ ته دوندقېن خو ځېمېن از يکدر تى نه نکاښېن ادى هر تام ته دى ستخون څه فربد يو ته لوقدا ادى، وزم مى ستخون فروډ خو بعد ته جالذ يى نفر گير کښت خو قاپ ته وى ډيد اته داډ دگه یېن ته کوښېن کنېن از وى چاق اند ډر رځيښېن ادى، گير ما يدېن. ... ص ۲

آنه تیلی - ملت روحی

اوزبیکي

محقق امان الله ضیایی

نینگ نتیجه سی دیر.

شونده ی اېکن، آنه تیلگه حرمت و اونینگ بی بها خزینه سی دن اؤزینلی فایده لیش، نطقى سودا خانه لیککه اېریشیش شو تیل وکیلی بؤلگن هر بیر انسان نینگ مقدس بورچی دیر.

معلوم که، عزیز آنه تیلیمیز (افغانستانده) کولپ تلاتوپ وار- بیقیترلر دوریده، کته مدنی تجاوز، شفقت سیز ظلم و یاتسیره شلرنی باشیدن کیچیریب، معیوب و مجروح بیر احوالده بیزگچه بیتیب کیلدی. عصرلر آشه جنوبی تورکستانده حمایه سیز قالیب کیلگن تیلیمیز منه، هلاکت یاقه سیگه کیلیب توریبتی دیسک هیچ مبالغه سی یوق. چیندن هم اوقیمیشلی، سوادلی لریمیز قول له یاتگن تیلنی اؤزبیک تیلی دیب بولمه یدی. بو بیرینچی مسأله. اېکینچی مسأله شوکه، هیچ قچان آسانلیگی چه بیر خلقنی یوق ایئتیب، اونینگ تیلینی یشش دن محروم قیلیب بولمس اېکن. بوونی حیات و تجربه کورستیب توریبتی.

بیقیلیب - سوریلیب، قیرغین - براتلردن امان قالگن ایلیمیز، اؤز لهجه لریده محلی اؤزبیک تیلیده سوزلشیب، اؤزی نینگ ارداقلی تیلینی سقلب قاله آله دی. عادی خلق نینگ تیلی آزارق شکستلنگن، کم راق ضربه کورگن دیماقچیمیز بو اورینده. تیلیمیزگه خوف - خطر همان سایه سالیب تور گنینی هم ایسدن چیقرمسلیک لازم. بو وضعیتنی حاضرگی گلوبا لیشو (جهانی اوز ارا یقینلشو) جریانی تاباره تیز لشتربش ماقده. آزارق غفلت قیلسک، تیلیمیزدن ابریلیب قالیشیمیز هیچ گپ اېمس. حمایه سیز قالگن تیل لرنی بیمریلیب، آره دن یوق بولیب کیتیشی بار گپ. شونینگ اوجون هم تیلیمیز حمایه گه محتاج؛ اونی اسره ب - اویلب رواجلنتیرماق ضرور.

بو تیل نی رواجلنتیریش اوچون هر ... ۳

خلاصه: بو مقاله ده اوزبیک تیلی نینگ رواجلنش تاریخی، بیرلیگی و صاف لیگی مساله سی حقیده همده بوگونگی کونده تیلیمیز نینگ بیرلیگی و رواجلنش یولیده گی بعضی بیر خیل معما لر حقیده بو معمارلر نینگ بیچیمی حقیده فکر بیلدیرلگن.

کلید سوزلر: صاف لیک، ملت، مدنیت، وطن، حس، توینغو، خلق، لهجه، تفکر، نوایی، تیل، اینسکلوپیدیایا، ملت کوزگوسی، کیله جک اولاد.

تیل ملت نینگ ملکی، او نینگ حیاتی، اوتیمیشی، کیله جگی، قلبی حسابلنه دی. هر بیر ملت نینگ تیلیده اوشه خلق نینگ قدریتی، معنویت، اؤزلیگی نمایان بوله دی. دیمک، تیل - ملت نی، ملت خلق نی خلق قیلیب بیرلشتیریب، توره دیگن بی بها، نادر خزینه دیر. بو خزینه ده اوشه ملت گه تیگیشلی بولگن معنویت نینگ بیلر، عصرلر دوامیده سیقلنیب، رواجلنتیریب کوز قاره چیغی ده ی اسره ب - اویلب کیلنه دی.

اوزبیک تیلی هم تیللر ایچیده اوز اورنیگه موقعیگه ایگه بولگن، اینگ بای و اینگ جاذبه دار تیللر دن بیری دیر.

دنیا تیللری ایچیده نفوذیگه کوره اوزبیک تیلی ۴۱- اورینده توره دی. بو تیلده دنیا تمدنیگه تمل تاشینی قویگن.

تیل - ملت نینگ قلبی، اونینگ باش بېلگی سی دیر. تیل - فکرنی بیان قیلیش و اؤزگه لر فکرنی انگلش واسطه سی دیر.

تیل انسان لر فعالیت ده بارلیق نی بیلش، فکر المشیش، جمغریلگن بیلیم لرنی اولادن اولادگه بیتکزیش ده هم کته اهمیت کسب اېته دی. تیل ده ملت نینگ بار - یوغی، اؤی - فکری، دنیا قره شی، آرزو - امیدلری، وطنی، حس - توینغولری عکس اېته دی.

تیل ده گی هر بیر سؤز انسان تفکر و توینغوسی

اجواس حالنا او داستان

پشه یی

(۲)

خېنوال عبدالملک لاموال

ای دېواس زمستان پتوه ورېنجه پله نېوي مخ چول بغاچس کنشېي ورېنچ مچوي تانک اياناي اېکتو کوتي کبول او کوتېنا دوچار اورېوي اتفاق پله شارېوي. خوامه شلداران نېوي بم او راکته دي لېوي انسانان او جنگي بابته مخ چول او خېگان کغا چس مېنا بو وختي سودام اېک گي ورېک او زېپ ورېنچ به کوتي تېت او ديا حياېدي اوکت نه کوام، يه دوس اړېم گني کگم کرانام دشتا ورېنچ انتې دور پرتېگم خوگرېه کمکوي دک بگم راستي اونشاران عاقل بياگن اوکتم ککن کانتې تاري اغت نه کدېچي کدا مينه اړه سوداي مه اورا اوديا بخشش اړېگم مېگم ايمه جم غيرت دارياگو اېگتو گذارا کاگو لېمو اېگتو رنگو، قدو اېزات مگر ورک او زېپ مېم نه مولېچم، يودشتا ورېنچ کمکوي موسوکېک دوېگه استه گېنه گرېچېن او مي گن تو بو اعلا او کت کگي ميس جوپي دېگم خومېدي پورا ايمه اغتستم اريا ! مېگم بي. کدا ممي اريمي، ازبېک او می گن اي دواس بوگن بار بورېوام وټوا اگم اېگه جايه دما جېوام، اي موټا بگوتيا انچ زنگرا بندا کي کوسا داری داراېک کرانام بل اېک او کتم ککن اي ورېنجوکا جواب ديام؟ شرې گن، گېني سنا، گتې کانتې گن شی وټووا اگم اي اړستم مېگن دريا خټوگي ابرېويا جاي اېستا شره نټه خو شيطان شره لعنت مېگم ازبرگم اوبو صبر پله مېگم شرېم گن شې عقل دارياگم، گېنېم سنا همت دارياگم مگر عاقلان گتې نه او چاگن اېت کري جايه گه اما ورېکه بابته معلومات دمې امه ورنه حيا انتې بو گران انچه دی تارگس ورنه ناموس اما عزت او ابرو شې، خو گر به ارکوتي خصوصاً بنده گان به کوتي باحيا با ابرو با غرت او نيکان آن او کوتي کوتي يگان گي عقلی لېنی. او نفسي شری. ته بغان جناوره دي به بتر او بد بخت دوزخي او گناگار اېن امه ورنه ناموس او عزت شره تعرض نه کاگس مگر سدوره تاني خوش او ناران الگا سدوره تاني کوچه خدای پاگس قدرتستا

دیدري کاگس او حقيقي واکدارستا انتې ثنا کاگس کوتي لوش اند رماسي، کوتي سورماي، کوتي پنجا، بوتنا بوتليلک کوتي وري رنگا رنگ اپنا پنا ارکوتي کوتي سدوري کتالېکنا کابتا دیدني کاگن اگه اېرياگي اما کوچه ورېگې پېنيا په کتالېکنا مکتبي تو نر ورک ورېنجي لشېگي مېم ميس اغتې اړېجم خو اړام سوداگي مه شلدار ورېنجي راست اغت کده چان ايايو تانگي ورک آس يا کوزات يه وخته دو ورېنچ اميلوي امه کراناېگه اېنچ او دورياې گه ميس اؤزې ککن. يو او لمبی جم کرانېم ورېنچ لمبی. شارېنچ مېم به اورېگم پکرام کنده وېگم او کتالېکنا مکتبی شارېگم اما گوشنگي تا آوار بنده جاشگري دو ويا په وېرا داراه گوشنگم داره جو پېوام او مېسه ورېنجه پله اېگتو گذارام سودام تړلني گرمي خو بکار پوکېوا پکو پکو واغن به کرېگی ډېلا او گنده لگه مند و مندا او الینی پتېک چاي چاي شپه شپه آواز او چاکرېکه لېنه لم لم پېتا کتالېکنا مکتب درواز پورا بيل لېل نظر گريگه مچگم دروازيه چپراسی تستوا جانم ناگار ملتنا پېنه چال اگم مخ چولا ککه خو مېنا ورېنچ انتې سودام ناچاپ ورېنجس امنې فکري نشې ایلو عشقس ډوپ کېوی گي کمي به انچي. نه لړا دروازاس چه ورگلاگه کتالېکنا صنف بل پري کغا بکارگه تارېگم مندی. موټا شنکه لری اېنچ مولېگم يو ورک ورگورېنچ آس اېت مېم ورېنجه کوچه مولاکم گي اېلوته نراو اېلو هي زېپ ورېنچ اس؟ اغت ایلو شې گي بندا عجت مخلوق کودن ته خوشال کودن خپا خيال حرض او هوسس مجازي دنيا يه استو پا ويا بو اېن گي حلال او حرام منجه جوېبنا فرق کېتا نېاگن وټووا اوداي الهام نه گوراگن اېگالا انتې فکري نه مال دولت لمبه سرگران ایلو به نه مولانگن گي يو دنيا فاني مال دنياداري اولاد حقیقت کوچه فتنا ناميدي اوچان عمر واغن پېري وټگا اجل کمين کوچه اربنداس بکار او ناکار عمل ... ۳

به نام خداوند لوح و قلم

د سرمقالې پر ځای

اصول رسیدن به موفقیت در زنده گی (۶)

اصل هفده هم موفقیت، آغاز گری و خلاقیت است.

برای موفق شدن باید آغازگر و خلاق بود. خلاقیت یعنی نگاه نو، روش نو و خلق کردن چیزی که وجود ندارد، یا اگر وجود دارد، باید مورد بازنگری و تغییر و اصلاح قرار گیرد. به عبارت دیگر: خلاقیت عبارت از فرآیند یافتن راه های جدید برای انجام دادن بهتر کار ها می باشد. آغازگری و خلاقیت از ویژه گی های افراد سالم و موفق می باشد. این افراد بر خلاف افراد نا سالم و نا موفق، همواره از دیگران تقلید ننموده و مدام کار های تکراری را انجام نمی دهند، بلکه آنها خود روش و کار جدیدی را ایجاد می کنند، یک چیز جدید می آفرینند، که با آن یکی از نیاز ها و ضروریات جامعه را مرفوع نمایند. پدر و مادر موفق و خلاق که خود آغازگر و خلاق هستند، فرزندان خود را نیز آغازگر و خلاق به بار می آورند و برعکس پدر و مادر نا موفق که از اصول پرورش، تعلیم و تربیت آگاهی کافی ندارند، حس خلاقیت و ابتکار را در وجود فرزندان خود سرکوب می کنند و آنها را مقلد (تقلیدگر) به بار می آورند و این باعث می شود، که فرزندانشان همواره با تقلید کردن از دیگران، کار های تکراری را انجام دهند و خود شان در زنده گی هیچ نوع ابتکار و نو آوری نکنند. به طور نمونه: بعضی اوقات کودک می خواهد برنج را با سبزی و ماست مخلوط نموده و غذا را طوری دیگری مزه کند، اما در آن موقع مادر یا پدرش سیلی محکمی به صورتش می زند و با لحن زشت و خشن کودک را تنبیه نموده و برایش می گوید: ((ای احمق و ساده لوح چرا چنین کاری را انجام می دهی؟!)) همان کودک در بزرگسالی به محض آنکه بخواهد کار جدیدی را انجام دهد، بلافاصله به یاد سیلی مادر یا پدرش می افتد و می ترسد از اینکه کار جدید و متفاوتی را انجام دهد و به همین دلیل در زنده گی عقب مانده و رشد و پیشرفتی نمی کند و در بسیاری مواردی که از دیگران تقلید می کنند، صدمه و آسیب نیز می بیند. اگر در دنیا خلاقیت و ابتکار نبود، دنیا تا اینجا رشد و پیشرفت نمی کرد. ما هم مسؤول هستیم، که با خلاقیت و ابتکار دنیا را اندکی بهتر بسازیم و برای بشریت رفاه و سهولت بیشتری را ایجاد کنیم.

اصل هجده هم موفقیت، تعادل و تکامل است.

تعادل و تکامل یکی از مهم ترین اصول و شروط، موفقیت به شمار می رود. افراد موفق، متعادل و متکامل هستند. با حفظ نمودن تعادل می توان در مسیر تکامل گام برداشت و در تمام زمینه ها و جنبه های زنده گی به طور متوازن و متناسب رشد کرد، ما باید به تمام امور زنده گی خود، اعم از روابط تحصیل، تفریح، شغل و کار و ورزش رسیدگی نماییم، نه اینکه در یک بخشی از زنده گی رشد کنیم و به دیگر بخش های زنده گی توجه و رسیدگی نه کنیم.

درسلیک کتاب تالیف روشی...

درسلیک کتاب محتوا یا که متنی توغریسیده

اېنگ سونگی سوز

یوقاریده متن حقیقه بحث آلیب کېلدیک و تورلی نظرلردن شونی بیلش کېره که، درسلیک کتاب تیارلش جوده اساسی، علمی و نیچه بولیملی دیر. شو دلیل لرگه کوره درسلیک کتابی طرحی و تالیفی نیچه عامل لرنی اوز ایچیگه آله دی:

۱- طرح و ریجه لشتیرمسلیک دن آلدین درسلیک کتاب تالیفی گه قؤل اوروش ممکن اېمس. درسلیک کتاب متنی گه عاملر و تورلی بولیملر تاثیری بولیشی اوچون نیاز سبزیله دی. درسلیک کتاب قوریلشی ده ابهام بولمسلیک اوچون بوتون تورکوملر و عنصرلر بیربیریگه باغلیق صورتده تنظیم ایتیلیب، انیق صورتده طرح و برنامه قیلیش لازم. اوشبو ویژه گی لر درسلیک کتاب ماهیتینی باشقه کتاب لردن فرق بېرده دی. اصلگه کوره، درسلیک کتابی تالیف ایتیلیش دن آلدین علمی صورتده برنامه بولمسلیک عقلسلیک و ناقولایلیک دیر.

۲- درسلیک کتاب تالیفیده، روح شناسلیک، تکنالوژی، نصاب و باشقه هنری بولیملر جمله دن (گرافیک، خط، صفحه بېزش...) جوده اهمیتلی و توغریدن- توغری دخالت اېته دی. تالیف و طرح جریانیده اوشبو فن متخصص لریدن فایده لیش کېره ک. هر بیر ضرور فن متخصص لرگه توجه قیلمسلیک و کوز توتمسلیک، اولرنینگ نظری آلینمه،

سونگی بولیمگه سیغدیریله دی (اوشه). ۳:۱۳۹۴) اکرده افغانستان تعلیمی نصاب ریاستی ده تالیف ایتیلگن درسلیک کتاب گه نظر تشلنسه بولرده کتاب نینگ سونگی بولیمیده سوزلیک کېلتیریله دی دیمک اوشه درسلیک متلریده گی قیین سوزلرنی توپلپ معنا قیلیب، اوشبو بولیمیده اورینلشتیره دی همده معارف ترانه سینی سیغدیره دی (بازووچی).

منبعلر

۱- شایانفر، دکتر حیدرعلی و همکاران، ۱۳۸۸، راهنمای تالیف، ترجمه و نشر کتاب های درسی علمی کاربردی، تهران: دانشگاه جامع علمی کاربردی.
۲- ملکی، حسن (۱۳۸۴)، شیوه طراحی و تالیف کتب درسی (بخش پیکره و متن)، تهران: سخن سمت، شماره ۱۵، پاییز ۱۳۸۴.
۳- ملکی، حسن (۱۳۸۴)، شیوه طراحی و تالیف کتب درسی (بخش مقدمه)، تهران: سخن سمت، شماره ۱۴، بهار ۱۳۸۴.
۴- واجارگاه، دکتر کورش فتحی (۱۳۸۵)، راهنمای تالیف کتابهای درسی، تهران: آبیژ، ۱۳۸۵.
۵- چوکات نصاب تعلیمی افغانستان، ۱۳۹۰.

یلاډ فولکلوری څړنون بازی ...

اگه یو یی چی تر چاق څه ویدد، بعد ته وی پی چومچ سوډ خو، تا اکوی جای ادی پېښ از پېښ وی اندازه تعیین څه چورچ یمېڅ ته خو پی چومچ وی نفر پېست.

۳- پیش ملاوک

ید بازی ته پېښدی زمستونجیف اجرا سوډ. دی اندی ته لپت باچکاچ،

ات یو یگه دل ته سوډ تر دی یگه جای خو، جالد، جالد ته ییو یگه بق بق ستن درو خراب ات پاک چیداو ساوېن. خېلک وختېڅ ته دی کار انجوم داذېن ات فا ته ییو قیود ادی "پشی! پشی!" یعنی اکد خراب چیداو کار ته مس باند سوډ. بعد ته یی جاندی فکث جام ساوېن خو مشوره ته کنېن ادی از چدوم دل اند حساب چید سر کنام. دذ ته اول ییو اند حساب کنېن خو، فا ته سېن تر وی یگه دل اند فا ته وی اند مس حساب کنېن. اکدی حساب چید وخت اند هر چدوم گروپند اکوآذ بق بق ستن لپدی څه قېښ ات پاکېن څه نه سخ، گویا اکو گروپیی از وی یگه یادج ات یو یگه دل ادی وی بق بق ستنېن کامدی څه ریذج یویی بازی باخچ، دی وخت اند ته دگه فکث بازی گارېن شاندېن ات قشقېرون تی ته از بازی لذت یاسېن ات ازی ته کنېن. بعد اس دی ادی حساب چید خلاص ست گروپ ادی از دی یگه یی څه یادج، فکث ته هر نفر ییوی نفر غور تی انجېن خو تېښن اته ترود ات ترم وېښ یاسېن ات لوڅېن: ته سپخ ات سلېخچا موارد دڅېس، قاضی ربابچا موارد دڅېس. اکدېڅ جمله پېن ته تکرار کنېن ات وېښ ته ترود ات ترم نېرېن. تایین یی روازېج (پرنده) نه وینچ وېښ غورېن ته تېښن ات نېرېن ته وېښ. بعدېن یی روازېج دی وینت وم ته دڅېسېن ات دگه ته از دی جزا خلاص ساوېن خو، بازی ته مس اکیدند تیار سوډ. بعضی وخت ته ید

افراد وقتی موفق گفته می شوند، که در زنده گی خود تعادل ایجاد نموده و به دنبال تکامل باشند. باید بدانیم که زنده گی عمر کردن نیست، بلکه رشد کردن است. عمر کردن کاری است، که از همه حیوانات بر می آید، اما رشد کردن هدف والای انسانی است. تفاوت اساسی انسان با حیوانات اینست، که حیوانات با خوردن و نوشیدن فقط تعادل خود را حفظ می کنند، ولی رشد و تکامل نمی یابند، اما انسان موجود متعادل و متکامل است. مفهوم تکامل عبارت است از رشد، پیشرفت و بهتر شدن، که انسان می تواند با بکار بستن آن از خود یک موجود بهتر و زیبا تری بسازد. در واقع انسان ذاتا موجود کمال گرا است و دوست دارد، که رشد و تکامل یابد. اگر برای انسان زمینه و شرایط رشد، تکامل و بهتر زیستن فراهم شود، او تمایل دارد، که در مسیر کمال گام برداشته و از خود موجود بهتر و زیباتری بسازد.

از دیدگاه علمی توصیه می شود، که باید هر فردی در زمینه های ذیل به طور متوازن و متناسب رشد داشته باشد: رشد جسمی، رشد روانی، رشد روابط انسانی، رشد عقل و منطق، رشد اخلاق و معنویت، رشد اجزای شخصیتی، رشد احساس، عاطفه و هیجان، رشد اقتصاد، رشد ادراک و شناخت.

اصل زنده هم موفقیت، اطمینان داشتن در زندگی است.

اطمینان داشتن در زنده گی، شرط اساسی و مهم موفقیت و پیشرفت دانسته شده و بزرگترین و مهم ترین صفت انسانی بوده و در واقع سنگ بنای شخصیت آدمی را می سازد. با داشتن اطمینان در زنده گی سایر اجزای شخصیتی ما بهبود می یابد. نداشتن اطمینان انسان را شکاک ساخته و تمام اجزای شخصیتی او به هم خواهد ریخت. افراد سالم و موفق در زنده گی به خود، به خداوند متعال و به مردم اطمینان دارند و به آینده خوشبین و امیدوارند. آنها دنیا را مانند گلستانی می بینند، که در آن بعضی گل ها، دارای خار اند که باید با آن محتاطانه برخورد کرد و هوشیارانه رفتار نمود. در حالیکه افراد نا موفق چون اطمینان ندارند، دنیا را مانند خارستان دیده و هر لحظه منتظر ضرر و خطر می باشند، از اینرو به هیچ کاری اقدام نمی کنند، که عاقبت درمانده و زمین گیر شوند و بر خلاف افراد موفق به هیچ موفقیتی دست نمی یابند.

در این شکی نیست، که در موارد کار و فعالیت احتمال آسیب است، اما آسیب و ضرر اطمینان نداشتن نسبت به اطمینان کردن به مراتب بیشتر و بزرگتر می باشد. به طور مثال: هنگامیکه ما از سرک عبور می کنیم، احتمال هر نوع حادثه و رویدادی وجود دارد. ممکن است برک موتر خراب باشد و یا صحت برخی از راننده گان خوب نبوده و به خود نباشند، اما با وجود این همه احتمالات و خطرات ما اطمینان و ریسک نموده و از سرک عبور می کنیم. در غیر آن اگر اطمینان نکنیم، باید از صبح تا شب در کنار سرک بایستیم و منتظر باشیم، تا همه موترها عبور نموده و جاده به طور کامل تخلیه شود، تا از سرک عبور نماییم. در این صورت وقت زیادی ما ضایع شده و مقدار انرژی فراوان خود را بهوده از دست خواهیم داد. لذا، برای کسب موفقیت و پیشرفت در زنده گی باید یک اندازه خطر را پذیرفته و به خود و دیگران اطمینان داشته باشیم.

در سلیک کتاب متنی کمچیلیککه سبب بؤله دی.

۳- در سلیک کتاب نینگ ینه بیر ویژه گی سی گروهی ایش دیر. کتاب محتواسی حساس لیگی و نیچه بؤلیم لیگی در سلیک کتابنی تالیف ایتیش اوچون بیر صلاحیتلی کپنگاش نی ایسته پدی.

۴- در سلیک کتاب محتواسی نینگ اینگ سؤنگی ویژه گی لری جمله دن ارزشلی بؤلیم، قؤله ی ترتیب، منسجم بؤلیم، محتوا فعالیتلی، چیراییلی بؤلیم، محتوا مناسب حجمده بؤلیم اوشبو ویژه گی لر در سلیک کتاب طرحی و تالیفی اوچون جوده اهمیتلی کته. اولر نینگ در سلیک کتابده رعایت ایتیش و عملده کؤرگیش یخشی مهارت و یوقاری تجربه و توری روش و فنلر اینگه سی بؤلیمسی لازم (اؤشه، ۱۳۹۴: ۲۳).

در سلیک کتاب اوچینچی بؤلیمی (سؤنگی بؤلیم)

معلومکه در سلیک کتاب اوچ کته بؤلیمکه بؤلیمه دی یوقاریده باشلنیش و متن بؤلیم لری حقیقه کپره ک معلومات لرنی اشاره قیلدیک. مقاله نی بو بؤلیمده در سلیک کتاب نی اینگ سؤنگی بؤلیمی حقیقه نیمه لرنی کپلتریشی باره سیده معلومات تویلب، عزیز اؤقووچیلرگه حواله اپته من. هر بیر در سلیک کتاب اوچ بؤلیمدن شکلنگن جمله دن باشلنیش، کتاب متنسی و سؤنگی بؤلیمنی اؤز ایچیگه آله دی (ملکی، اؤرگنیشنی کوچلنتریش و قایم قیلیمش گه نیاز سبزیله دی. اوشبو بؤلیمده اؤرگنیش نی تحکیم لش، اؤرگنیش فعالیت لری، ارز یابلیک روشی و اؤرگنووچیلر اوچون کپره کلی توصیه لری

هم غاخ ات هم غذا گدث فارذپین شرکت کنین. بازی ته دسگه سرسؤد: بازی گارین ته ذیون دل (گروپ) تی بائس ساوپن خو، بعد ته شروع کنین. بازی جای معلوم، لپ ذر ته اکزوی تعیین سذجن جاینده نه ساوپن. دی بازی اند بنکست ات پیروزی یست. هر تام ته دی بازی اندی بنکست خه خیرت یو پیروز ته وی کامث جزا ذید. پروبزنجان یا نأرم ست ته بازی گارین بزین خو، دذ ته هر تام اکوی جای ادی انتخابین خه چؤرچ، یمرده ته بازی سر کنین. هر خوند نفر خه قد داؤ ته فکث دی نأرم ست بی جاگه اندی یا خو دؤمان اند کنین خو هر جا ارد ته درو خلخلک بق بق ست ریداو ساوپن، دس قریب ته مس دی یکدگر خیزاند نه لاکنپن ادی ید اللش سؤد ات ساف ذر ته مس دی ریپین، دسگه ادی ید باید حساب چیداو بشأندت بافت. هر تام ته خوارد جالد جالد کؤنشین کبنت، اس وی خو حریف لیدی ست هر جا ارد لاکنپت ادی برندا سؤد. دی ته بینیدی جایپن اند لاکنپن ادی وپف حریف حساب چید وخت اند وی مه وینت. دسگه جایپن ارد: ژیر پی بیر، تاق تیر تی، پدبندک پی بیر، دیوالپن کؤرئند ات هر جا ارد ادی از خپم ذردی خه قد یمرده ته دی لاکنپن. بعد از یلاؤ وخت ادی دی کاراندپن فکث مصروف خه قد ات بی چأیثی گآپ خه نه داد بی نفر ته بناکأفند قیلود ادی "خیربادا! خیربادا!". بعد اکزودی قیلوداو ته فکث خو کار باس کنین، بعد از دی ته ید بی دل سؤد تر وی یگه جای

بازی جالدی تیار سؤد ات بعضی وخت ته از بی ساعت مس لیدی وخت انجیفد. شچ ید بازی بیدج ات بی چأیث ته دی بازی اجرا نه کبنت ات می وختی باچکآچ ته مس اچث دی نه وزؤنپن. ... ادامه دارد

سوله

سوله کپی نوی یو بدلون راخی د پرمختگ پر لور ژوندون راخی امن و امان او د ثبات لپاره په هره برخه کپی سمون راخی

د شاعر رسالت

شاعر په ژوند کپی رسالت لري بي ساري سترستر مسؤوليت لري د هر چا درد ته انعکاس ورکوي دی انسانیت او شرافت لري

زما ولسه

زما ولسه تا چنگبز شپلی هم تا بابر، تېمور، انگرېز شپلی د سکندر او کروش به خه وایمه هر یو دبنمن دې رېزمربز شپلی

ارواښاد فریدالله نوري

آنه تیلی - ملت روحی...

بیر تیلداشلریمیز نی زحمت چیکیشی کیره ک دیب اوپله یمن، هر بیر ملت اوزی نینگ تیلی، ادبیاتی، اجتماعی - اقتصادی تورموشی و اوتمیش تاریخی و فرهنگي بایلیکلری بیلن تیریک دیر. اوزبیک ملتی نینگ اوتمیش تاریخی، ادبیاتی و فرهنگي بایلیکلری جهان ادبیاتی خزینه سی نینگ کوزگه کورینلری بیر بولیمی نی تشکیل بیره دی. اوزبیک تیلی دستوری لحاظ دن هم قانون - قاعده گه کیریتلگن بیر تیل سنه له دی. ایندی هر حالده بیزلر اوشبو محروم فالگن ملت میز، تیلیمیز، تاریخی میز، فرهنگ و مدنیت میز اوچون اوزبیک تیلی و ادبیاتی بویچه اوقیگن لریمیز، قولگه قلم آلیب، کتاب وقوللنمه یازیش جرأت نی اوزیمیز گه بیره بلیک، اولوغ بابا میز علیشیرنویای:

ولی چون مین حقیر و ایش اولوق دور

بوسوز عرضین ضرورت قیلغولوق دور

دیگنلری دیک، تیل بیلش اوچون تیل گه تیگیشلی بیلیم لرنی اورگه نیش شرط دیر. بیر تیلهچی گه تاریخ اوقیماق اینقسه تیل توغری سیده بیترلی معلومات گه ایگه بولیش اوچون تیل نینگ تاریخی نی اوقیش کیره ک بوله دی، قاله ویرسه تیل گه عاید فاکتورلرنی بیلش شرط دیر. بوگون تیل مسئله سی جووده قیزیق بولگن بیر مسئله دیر. تیل بیر ملت نینگ بارلیک و بایلیگی نی کورسته دی دیگن، عالم نما کوزگو صفتیده بولیب بیر ملت نینگ اوتمیش و حالی شو کی کيله جگی منه شو کوز گوده گوده لنه دی.

بوگون رواجلنگن تیل لر قطاریده اوزبیک تیلی هم آهسته - سیکین رواجلنیب کیتماقده، بیراق بو رواجلنیش هدفمند تیلهچی لرتمانیدن بوله یا تگنی جووده یخشی یوز بیریش دیر. مثال اوچون اوتگن ایکی دهه ایچی ده افغانستان شمالی ده حیات کیچیره دیگن اوزبیک لر نینگ ضیالی کیشی لری

۶. سیف الایپوه، ر. منیگلی ییف، و. و باشقه لر. (۲۰۰۹). حاضرگی اوزبیک ادبی تیلی، تاشکنت: « فن و تیخنولوگیه نشریاتی».
۷. شکوراف، شوکت. اوزبیک تیلهده فعل میلری ترقیاتی، بیل: (۱۹۸۰م). تاشکنت - اوزبکستان.
۸. عبدالرحیموف. اوزبیک تیلی (زبان اوزبیک)، سمرقند، ۲۰۰۶ م.
۹. عمرقل اف، ب. اوزبیک تیلی نینگ عملی گرامتیکه سی، (۲۰۱۹م). تبرمذ - اوزبکستان.
۱۰. لیبیب، محمد عالم. پارلاق اینجولر، چاپ پیری، انقره ترکیه، اوزتیبه مطبعه سی: ۲۰۲۰م.

اجواس حالنا او داستان...

انتی تارا اروستا مه فانی دنیاتی ابدی زندگی بل کوتی علین اوکوتی سجنن انتی حوالا کدی، نیکان، صادقان ثوابه پله بو خوشال مه ابدی زندگی کوچه ارام، بدن او گناگار غذبه کوچه ذلیل او نارام دریاگن، مینا الله س آوامره خلاف، ظلم، ناروا، حرام، خوری، بدی او مجاری کبویا گی بدلی یومه سخت عذاب شی گی گاپگن، الله س ۳ غذایی شن دنیا شرای عذاب، قبر عذاب او اخرتی عذاب امه می عذبه اودای امان او خلاصین نیک اعمال گی خدای پاگس تانک اومره کوچه امنی تارا کبوا شن کبمی گی نیک کردار، نیک گفتار او وری الهی اومرنا اطاعت کاگن تهنی خامخا ثواب او خطر اودا خلاصس زبرا الله طرفی دهن بیوا شی مگر بندگان گی نه مولانگن، حوص او کبرس نفسانی حوص او هواس جلبی دوری، حلال او حرمس فرق داوړپتا تانگی جانپستا انتی عذبه بارستا گران انخول وخته جانې انتی فکری گی دنیایی غذبه گرفتار ارکو گپوستا اودای محروم رزق شری بند تانوک اولاده شه تروپتا، لون، شیرین، شوتلا او وری رسوتی اوزما اوتی نعمت شری. منع مگر گربه توبی. قبول نه چار او رنجه رنجه بیتا گی تانگی مرگ انتی رضا دمه گورپن او گوربگه قیامت جا عذاب او کړاو کوچه تپت امه شه الله س کریمی اشراف پیدا به وی،

کگاگم عصی ناجور شکان به گریاگی بیل استای کتاتی گوشنگنا وربک او دپار به پاک کیاگی جانی پله اغت او کودن کودن شاپ به کناگی خار به نکاگی شر بی د سملیدی خوسیتی به پاک کیاگی خو پارگی مولبگم یادای شی یانه استی بیل دربگم او کتا پاک ککم .

یو پاک کبک مېنه انتی نپا بېک نه مولانگم تو دوعا کبگی یا لھام داروم بېک اگر گه مېدی د پوراگی بېلی استی گورمی سلام و بگم تو و علیکم ته مېگی خو مولبانگم وپوا اگی مم اوکوتی ککم کوپک کاگی تو دستې لمپورپک چه تېچی تستگی اومبگی نه لشمبگی ایمه ملامت نیای پنده شاپوې سنگه بل پری نه کاگو تارا کاوگرا، کاغذ، پلاستیک کپلپنا پوستکه، حتا خدې هدایت دېچن بالوکولنا پمپر بوتل اووړی رنگ په رنگ شوکا کنبه ایکتو کوام شی یو لام خاص خدیس رضا خاطرې، الله پاکي شه خوشال با پاکي بنداپنا ارا ایمان شی پاکي خلگنی فایدا او سلامتی پولیا نا پاکي مرض او عافت منجیگه اچا خلگ او ولس انتی ضرر مینا ضررم شی مجبور ام وری اگی نه مولانگن مم مجبور ام می خاطر گی مولانگم اوبو بکار حس الله پاگس مینا اروستم کوچه پوو کبویا گی خلگنی نیام پولبت، تېنی مه اغتی مېنه شه تاثیر ککن گوشنگی گگم اوو نتوال پله یو اغت شربک کچم تی به مېگن دگرا لایام توو جنگه نشوا گوشنگی ایت جو پېوای نونگا اېوا آبی اجوا برا وای بو وختی پېنېگم تېنی عدته آلاي خبر ککم مېسی. خاتری اوشپنرو اگم مم وعدا کگاگم گی مه خېرالمه کوچه وانپ گوراگم یو بو اعلا لام شی او وری وننوله به مه بکار او جایه لمبگه سمبار کبگم

اجوا : گی دوی گه بلگی او شننگبویا شدرده دستمالېدی ټنگوی. استه ډېچېن شریا دستمال کنه گن ډېپگن مسکای خویه پاک ککن یگان دار یه دوینگه استه گری چپن کمکوی موسه گبک اوبو ارام اغتیدی می گن.

دگرا لایام کاو بکار لام بېک الله س نور اورحمتی

تېنه اودای بوخوشال گومان کاکم تی انتی نصیحت کواي اېک او بکار پند لېوې اېچ بالوکول تو کاکا چکلیت مېگن خپا اېچ مېگن کاکا چکلیت انتی سودام شی ارکودن لشمبگم یا شکان گربگا یا بیل استی. کوچاس کتای پاک کبگی له دواس کتای پاک کیاپک براوا لوړبک جم چېلی بی نماز بېنچ کم طاقت بوړین آس خوارادی. قوی شی مم ملتنا کومک ککم ونته وله اودای ورک اېرېگم خومي مېنه اودای منېک ککن مېگن اوبام پم گوشنگی چیلام باید بدل کمی.

آجوا : ډوگرا لایام راست میمی چارام نشی. میسه شکان او کوچاس پاک کبکیدی سانم وټپگم او اروام پرلمبگم وطن او خلگه انتی سودام شی فکر که اما افغانا دشمننه امه شه کوپک حال انچه وویوا شی تانک منجه ډپه لیویا اېتمان اصل شه معلوم نشی خو منجه انچال او مارچال ایمان بو جوانان یه طرف او له طرف شهیدان زیبی کونډی او بالوکولی یتمان بېنچ ایامه انسانان نه اېن.

دگرا : یاره اجوا لایام خدیی تینا سولې قبول ککن او اما وطنه وری صلحه او آرامی منجیگه اچه گن نه مولانگم کانتی الله س عز به گرفتار او منجان نفاق او بد بینی شی اعتبار منجای پوا شی .

آجوا : ډوگرا لایام جم اغت نیت کوچه شی تاگی جو پوا ارا دا انسانی اخلاص راستی او صداقت نه نیت و حدت او محبت منجېگه نه اېگا جان جانې حرام خوری ظلم او ناروا انسان او انسانیت انتی فکر نه کبک محبت اېگری او لیگری منجای نېگی فلاکت او نستی منجېگه اچه گی .

امه بندگان ایمان بندگی درکار شی خدای انتی عبادت او خدیس مخلوقستا اطاعت درکار شی مخلوق کوچه بندا اشرف او تمام کاینتی نعمات بنداینی اکرام به وی شن شکر کبک او جانیس پینگی ارکوتی عشق پله صداقت کبک معرفت او اړس سکون منجېگه اچا اتفاق اعلی او جایه لایام شی امه الله س مخلوقه کوچه وربنچ اودای عبرت نه گوراگمان تارا کاو اتفاق پله گن گن مشکلستا حل کی گن گران بارستان

بخشی نتیجه لی ایشلب اوزبیکانه سوزلیک، دیمک لغت نامه لر یره تیب بو تیل نینگ رواجی گه رونق قوشدیلر مثال اوچون حرمتلی نورالله «آلتای» یره تگن اوزبیک تیلی سوزلیگی نامیده گی لغت نامه، محمد حلیم «یارقین» همدە شفیقه «یارقین» جنالری تمانیدن چاپ قیلینگن لغت نامه شونگه اوخشش ایریم کتته — کیچیک حجم ده گی سوزلیک لر و ادبی اثر لر چاپ بولگنی اوزبیک تیلی گه جانله نیش امکانی نی بیردی دیسک مبالغه بولمس کیرک.

بال دن کوره شیرین راغ آنه تیلیم اوزبیگیم گلستان کبی اوباغ آنه تیلیم اوزبیگیم اساس دستوری بیلن دلرگه او داستان تیللر ایچیده چراغ آنه تیلیم اوزبیگی سوزلری نفیس نفیس سینه گه او حافظ توغری اوسلوب گه او ساغ آنه تیلیم اوزبیگیم اگر توغری گپرسنگ قاعده نی اساس آلیب فارس تیلیدن اساس راغ آنه تیلیم اوزبیگیم شعر ایتماققه مناسب شیوه سی هم حسیب گرامر باقیمدن تاغ آنه تیلیم اوزبیگیم توکچه تیللر ایچیده قاعده دن خوش روی او روش نگاه دن فراغ آنه تیلیم اوزبیگیم یخشی دیر اوزبیک بولسنگ تیلینگگه صاحب بولسنگ کیله جگدن چیلچیراغ آنه تیلیم اوزبیگیم یقیشگن آغالرگه سلطان و پاچه لرگه چونکه گلستان دیگ باغ آنه تیلیم اوزبیگیم اوکتای اسلا نینگ قلیمدن

مآخذ

- آلتای، نورالله. دستورزبان اوزبیکی، سال ۱۳۹۱ ، اثر ناچاپ.
- ایشانچ ذکرالله، حاضرگی اوزبیک تیلی- کانادا- ۱۳۹۲ه.ش.
- اېرکه بايیوه، نرگیزه. اۆزبېک تیلیده معروضه لر توپلمی، چاپ یرری: تاشکنت: (۲۰۲۱م)
- حاجی بیف، عظیم. اۆزبېک تیلیده کومکچی فعللر، (۱۹۶۶م). تاشکنت – اۆزبېکستان.
- رحت الله ییف، شوکت. حاضرگی اۆزبېک ادبی تیلی، (۲۰۰۶م). تاشکنت.

ارکو اما او مخلوق کوچه گویمان عاقل شعور علم او کمال اوشته بی شمار نعمات عجب قدرت او قوت دپوربوي تنان گی انساني طرز او تفکر د بلکل اوتپي شکرس سجدا بار بار درکار شې بندگان جان پېنېک اوامرنا اطاعت بدی اودای جان رشېک، نيکي، راستي، صداقت، اخلاص انساني اصل او ثوابنا گپگي شي ؟ مومینا کېک ارکي پله اعلا او بکار لام شې راستي نيکي او کومک بنداي ارامي او خوشالي پله دوکېگي وره پله کومک اصل کوچه جاني پله کومک شي مم مي شره بکار کوليوام شې يه دنيا يه گه کالبوت کوچه اروا نفس او هوای آرامي ذلالت تانوک واک او استه شې قناعت او خدیس اوامرنا اطاعت بدي اوداي جان رشېک نيکي راستي صداقت صبر او حوصلا حرام اوداي جان کينار کېک حيا اېته انساني اصول شن گي بندا انتې قناعت اوروحي ارامي پيدا کا .

دینا فاني کومي به درکار نه بانه مال اولاد انلو اړکوتني اولاېچ شی گي حريص انسانني گني مصيبت او جانېگه عذاب او خدای پورا دوره شامېک او دوزخس سخت اوتي جاگا جانېگه اخطيار کاگن جان پېنېک درکار شي تاجان پېنن نه گورېت خدای پېنن نه گوريا جواني او افسوس گرته ايا کاش اېته پنده برابر به ماناي گی عذاب اوداي چوتان او رحمتس دروازی. پوران چالن قناعت او راستي بند گريس طاقتي ونيان بېتاي .

ډگرا: ياره اجوا لايام بو اعلا او بي درک بکار اغت جم بندگان خصوصاً اما لامينان مه اغته شره خدای موله وی دي.

اجوا: ډگرا مولاگي تاگي تانگي اصلاح او خديس آوامره انتې تسليم نه بي وره انتې انگور درېک له انگور جانېگه درېن گوراگن جان اصلاح جهان اصلاح .

ډگرا راست ماگي يو اغتې به اړېدي منچم جان پېنېک درکار شې اجوا لايام خبر به واپم مېنه انتې تېنه بابته اودوربا وې مېنه انتې خېسای ککن تېنا بو موکه ني وپه وا شې خیر شی دويه کوچايه شه کی گي پندپاک کېک اوکوتي شوکا اوپرېک تېناعدتي اېک مم پورا تېنه انتې هېران تاگم جاني پله فکر

تېنه اړه ننگېک او مه بکار لمېگه او شی بچ تېني گنای ډيپاگن خدایي اېته بندگان اوداي رضا باگي تېنا خېري خلگني پولاتي او تېني خېرپولياگي ورنې خېري پولا فکري دريا يو دنيا فاني او مجاني شې اما بو سخت اندرمامي سفر پوران شې ته پنديس بېگه لوش انتي محنت او خواري درکار شې گي خواري پاک نېت او الهي اوامرنا اطاعت او جوپېتا منکي شې .

ډگراس بو جوپېتا اجواس اغتني کار جېوی. سنگه بل نظري راست ماگې راست ماگي نکو درگار شې خديي اېمنستن انتي خبر ککن .

اجوا : ډوگرا لايام خېرېدي زمستان وپېک وپند اوبارس موسمي بوربوي شی فکرو تېت بايد کړېک انچن گورن اي کړېک گي اليني بچ دی جن مرضي چوتياگن کړېک واش او ورېگېس منجېگه اېگستا سببي بياگن ارکوتي پتېک الله س ثنا کاگن کړېک علاخاي سد ورا کېگي.

حضرت محمد ص ايدواس قبرستاني کراناتي وپگاپک شه کرامتس خاوندي اېک مولبانک اي مرداس ارو اعداب کوچه لشېگن دستي گېک کړېکي کندا مونېگن اچوا قبر شره ننگېن اصحابي ملتنا اېک اوديا اوکت يا محمد کانتې قبر شره گونده لېک ننگېچي محمد ص مېگن مېس عذبتسا شفاهي مېمه الېنی پتېک کاکن او الله پاک انتي سوال اوزاري کاگم گي ميس اروستا شره رحم کبت او يوو گونده لېک مي شره الېني بېت اوکړېک جوپېت.

ډگرا : کانتې نه مم می لمې دويه انچه دي کېگم او ونته وله به مه بکار او صواب داره کالا لمې آلاي خبر کېگم او سبا انتې تو پچبل حال آلاي خبر کېگم

آجوا : خديي امه شره رحم ککن خیر او نيکي لميس وستي دېچمان شر او فساد اوداي رشه چمان الېکالي نوننگي سال انشالله بختور سال شې بو اېم کوپېک واش رحمت شې تارا بلکل ميخول کوپوا شې وري جنگ او جگړا به کدای منجاي پن صلوا او شېم به اوازا شې وري جواننا به تعليم او سبقه زوردېوی. شې

ډگرا : اجوا تو اما جمنا ډشتالايان آيي توبو بکار نيت دارياگي دودگر مېنی اويام جمالي مکتبي اېچ

ايگتپو ميناپنېد گذارا اي تېسور حال اوداي خبر دارياگن او ايگتپو کتا ارکوتي کارستا پورا نی گن مم ۴۰-۳۰ سال پورا ورينجه پلا ياري او دوستيم شې مېنا بوخيسی. يادم شن، مېنا بيل بيل ذاتي شن ای تيوريس خده شره تجاوز نه کاکن اگه کوتي بدماشي کغا چار ياپنچ لمبی. بياگن اله کالا جا گنگان کی گي وری. اوړياگن تاگي تازندا لبل پېتا نه بيا، گرېکي ايگتپو زندگېا اېگتپو او لمستا اېگتپو او اتفاق پله مونده پولي گن.

مم مېنا غيرت او مينا کوچه صداقت انتې هيران او تا ابت جا چرته آم بوپانا لشېگم باري گي بارا پشيه آلي گن دويا چار ورېنچ تياگن آلي گن کاپانا اوديا چنگا اخري دوچند بياگن اوته بارستا جايه پولي گن خوړگي ارکو خوشيريني، چربو،مرچ، جواني باديتي، انډيه بومزايدي اېگن مم کودنگه پې لدوان تيت خصوصاً فارمي کوکوړ دنده منجاي پي او انډي چپو پوری. ونېگم روند شری. پڼوجايه پولي گن او اوديم خوشال بياگن.

مېنا مخچولا او ارستم پرمل کېک انتي قلم او کتابچا پله جېچال اېم چو پرم ميلون دېو له رنگ گوره ورېنچ،شونېک،شامېک، اوريزه ورېنچ سرگردان گرېوي آن خو بکار يو شې گي چو کوړ پشه گېنيم ټکوام کوتام له کېوي نيوا مم ورېنچ منجه موله وېچال پازاب کچال نه آيس پايام اوورام نه آلياگن اېبه وري ضرر نه پولاگس، مم مېنا کاو سال گي اېگه گوشنگ زندگي کاگس نوکريا کاگم ميسی خاطری وړام نه اوړياگن حد او حدودن معلوم گوشنگ نه اتياگن او نه ليکان کيک وخته کتاب او کاغذ شره آلياگن مم ملتنا خوشال او مه به ملتئم مينا کاگن او کنئم گرياگن.

مم مينا زحمت، خواري او قوي ارادا وحدت او اتفاق اوداي الهام گوراگم او الله پاکس قدرت او حکمتس تارا نشانيا طبيعت شراي رنگا رنگ مخلوق او نباتته لشیک او نندارايه سوچ او فکره پرکال بياگم مې پله عشق او مزايانا سوچه اوحم ازه ازه جاني پله کېلي به تاوار په وار نه مولاگم نن او شرشتم سنگه بل اکوړي او مسېکم سنگه مېنو او جانيم بو اعلا راخي او قانع حساب کي گم.

تفکر

د ورونو قومونو د ژبو او ابياتو انستيتوت علمي- څېړنيزه، ادبي او فرهنگي مياشتنی جريده

مسئول مدير: څېړندوی شريف الله سانېن

مهتمم: څېړنپوهه عاطفه نورستاني

کتنپلاوی: څېړنپوه خیرمحمد حیدری، څېړنوال عبدالملک لامل، څېړنوال عبدالمجید ندیم،

څېړندوی شريف الله سانېن، څېړندوی نوریاغدي نور

کمپوز او ډیزاین: ش. سانېن

د اړیکې شمېره: ۰۷۷۴۶۶۱۱۷

برېښنالیک: Informationasakabul@gmail.com

په دې جريده کې له سرليکني پرته، د نورو ليکنو سپيناوی په خپله د ليکوالو په غاړه دی.

اکادمی علوم افغانستان

معاونیت علوم بشری

مرکز زبانا و ادبیات

انستیتوت زبانا و ادبیات اقوام برادر

مدیریت جریده تفکر

آدرس: اکادمی علوم، مرکز زبانا و ادبیات، انستیتوت زبانا و ادبیات

اقوام برادر، مدیریت جریده تفکر، شهرنو، کابل- افغانستان

تفکر میاشتنی

۱۴۰۱ ل. کال مرغومی (جدی)،

پرله پسې ۱۲۳ مه گڼه،

لسمه گڼه،

څلورم مخ،

درسلیک کتاب تالیف روشی (۳)

هؤدی لر (هییا لار)

ترکمنی

محقق نوریاغدی نور

اوزبیکي

معاون سرمحقق عبدالمجید ندیم

هؤدی لرده آیدیلیپ دیر.

هؤدی لر چاغانی اؤخلتماق یا- دا عزیزلمک اؤچین سالانچاق یانینده بللی بیر آهنگ بیلن بیرینه یتیرلیون "هؤوا- هؤو"، "هییا- هی" یالی دؤیغولی تۇپارلارین اؤزی بیلن آیدیلیون غۇشغی بندلری دیر. هؤدی، "هؤوا- هؤو" دیین سؤزدن گلیپ چقیپ دیر. هؤدی بند لری کؤپلنچ دؤرت سطر دن بؤلؤپ دیر. یؤنه کأبیر وقت لارده آلتی- سکیز سطر دن دؤزؤلن هؤدی لر- ده بؤلؤپ دیر. بو سؤزی دؤرلی ترکمن تیره لری دؤرلی چه آتلاندریب دیرلار: (هییا لار، هؤدؤلر...)، هؤدی نی ایلکی بیلن روایت لاره گؤره هابیل بیلن قابیلی اؤخلتماق اؤچین حوا انه میز بیرینه یتیریدیر. "هؤ" سؤزی الله نین بیر آدی حساب لانیور. هؤدی لرین اللان- اللان دیبب باشلاماگی الله سؤزی بیلن باغلانشفلی دیر.

مهم اطلاعات، کم اهمیتلی معلوماتگه گؤره نسبتی: اؤرگنیش گه تاثیر تشله بیدین ویژه گیلردن بیری، اصلی مفهوم مقداری حاشیه گه کؤره نسبتی ینه بیر ویژه گی لردن بیری دیر. تجربی تپکشرورلر نتیچه لریگه قره گنده درس نینگ قیسقرتمه مطلبنی اؤقیگن اؤقوچی بوتون کتابنی اؤقیگن اؤقوچیلرگه کؤره اصل نکته لرنی تشخیص اېته آله دی. ینگى موردلرنی یخشی اؤرگنه آله دی. تحقیقات گه کؤره بېریلگن معلوماتنی مهم نکته لری اؤقوچیلرگه آشکار و آیدین بؤلسه، کوچلی اؤرگنه دی و حافظه سی رشد اېته دی. اگرده مهم نکته لری مشخص بؤلگن صورتده هدف سیز اطلاعات بؤلیب کؤزگه کؤزینه دی و نکته لر ارسیده گی باغلنیش لر تصادفی شکلده درک اېتيله دی(اؤشه، ۱۳۹۴: ۱۷).

متن فعالیگی و اونى اؤرگنیش قابلیتی: درسلیک کتاب بیلن باشقه کتاب فرق لریدن بیری درسلیک کتاب متنی فعال و قیزیق تیره دینگ صورتده تنظیم اېتيله دی. اوشبو ویژه گیلیک اؤقوچینی متنگه انیق توجه سینی قره تیشدن باشلب، تورلی اؤرگنیش فعالیت لری و بیلیمی نی کېنگی تیریشینی اؤز اېچیگه آله دی. قوییده نیچته اؤرنک فعال متن توزه تیش اوچون مؤلفلر فایده لنه آله دی:

الف) کوچلی متن توزه تیش: هر دایم اؤقوچینی بیر متن، قیزیقتیر مه یدی. متننی ابریم بؤلیملری کوچلی بؤلسه، اؤقوچینی انیق توجه سینی قره تیب، اؤرگنیش اوچون یاردم بېرهدی. حرفلر تورى، حرفلر رنگی و حرفلر اندازه سی ارقه لی اؤقوچینی متنگه قیزیقتیره دی.

ب) مناسب عنوان تنلش: درسلیک کتاب متنی نینگ تورلی بؤلیم لریگه مناسب عنوان تنلش مطلب لر ترتیب و تنظیمیدن باشقه متننی فعال سقلشی اوچون نهایت تاثیرلی دیر. عنوانر متن اؤقوچیلرنی درکی و ناتنیش و مفهومی سیز نکته لرنی اچیفلیشی

۲. چاغه نی سؤیمک و گؤیمه مک مقصدی بیلن آیدیلیون هؤدی لر: اولار چاغه نین یاش آیراتینلیغینه لایق لیقده دؤرلؤچه اؤلانیور. چاغه دیل پتیپ باشلان محاللاری دؤرجان- دؤرجان بؤلؤپ یؤران وقت لاری هؤپیا ادلیماگه یتیشن دورلری آیدیلیور. بؤ دورلده چاغه سؤزلرین دؤیپ معنی سینده دؤشؤنمه سه- ده، خوشه ماى آهـنـ لری سلجریپ اؤغرایور. اول هؤدی لرده چاغه نین چاغه لیغی، گله جیگی باره داقی آرزو- خیال لاری بیان ادیلیور.

مثلاً:

آله داغـینـ آرچاسـی
مـاوتـ دونـینـ پارچه سی
سن سین بـیـزین اؤیمـؤزین
تـازـه آچـیلان غونچـه سی
هؤوا بـالـام، هؤوا- هؤو

هؤدی لری بیرینه یترمک ده چاغه نین غیز دؤغانی هم کچجیک جیگیسنى هؤدی لاپ دیر. اولارین هؤدی سی انه سینین و مامه لاری نین آیدیلون هؤدی لریندن تفاوت لی بؤلؤپ، هؤدی نین سؤئینده " جیگیم- بالام" دیین سؤزلر گتیریلیور.

مثال اؤچین:

جیگـیم جانـسه یاشـینده

